

Met enige regelmaat loop ik bij Pulchri Studio binnen. Solo's en ledententoonstellingen bieden een grote variatie aan beeldende kunst. Er is een naam die mij steeds weer opvalt: Tineke Porck. Haar werk intrigeert me, ik weet niet waarom. Als zich dan ook de gelegenheid voordoet haar in haar atelier te bezoeken, grijp ik mijn kans.

Het werk ademt de verwantschap met Mondriaan en De Stijl. Maar het gaat zeker niet uitsluitend om navolging van de beroemde voorbeelden. Het eigen karakter is duidelijk leidend. Geometrische abstractie is de term waarmee dit soort werk doorgaans wordt aangeduid, zelf heeft Porck het liever over concrete kunst.

Waar Mondriaan en tijdgenoten door het verregaand abstraheren van de figuratieve afbeelding tot hun geometrische vormtaal kwamen, begon zij gewoon bij nul. Punt, lijn, cirkel, vierkant. Maar niet, zoals de geometrie doorgaans bedreven wordt, in het platte vlak. Tineke begon haar weg in de beeldende kunst met sculpturen. Zij verkende de ruimte.

In een latere fase richtte zij zich op het platte vlak, maar liet zij de strenge vormen van de geometrie even liggen. Zij richtte zich meer op de hand van de kunstenaar door de bladen en doeken te vullen met stippen en streepjes. Volgens een geometrische grondpatroon, dat dan weer wel. Bijna meditatief neergezet in horizontalen en verticalen. Meestal monochroom en duidelijk schatplichtig aan de generatie van de Nulgroep. Apollinisch zou Sandberg gezegd hebben. Sandberg, de toenmalige directeur van het Stedelijk Museum Amsterdam, die de naoorlogse Nederlandse kunst opdeelde in apollinisch versus dionysisch, ingetogenheid tegenover woeste expressie.

Met het huidige werk, dat zij aanduidt met de naam Shifts, heeft de wand de functie van het platte vlak overgenomen. De geschilderde doeken vormen samen de compositie van meestal vier, soms meer, vierkanten. De vierkanten verschuiven, laten smalle, maar duidelijk aanwezige stegen open, waardoor de ruimtelijkheid in het oog springt. Voor de verbinding tussen de doeken gebruikt zij latten, geveerd in terughoudende of juist contrasterende kleuren. De stukken die zij openlaat zijn minstens zo belangrijk. Het werk oogt niet streng of dood, al is over elke millimeter nagedacht. De werken nodigen de kijker uit mee te gaan in het ritme, in de suggestie van beweging, in de nuances van de kleur en de verf.

Maar dat is niet alles. Hoe langer ik kijk en de verschillende werken uit de serie Shifts aan het oog voorbij laat gaan, hoe duidelijker ik de verwantschap ervaar met kunstvormen, die niet per se visueel zijn.

We leven in de eenentwintigste eeuw. In het kunstdebat van de voorgaande eeuwen die ons vormden hebben we tijden meegemaakt dat de figuratieve kunst passé verklaard werd. Vervolgens dacht men dat geometrisch abstracte kunst dood zou lopen en kwam conceptuele kunst op. En toen opeens kon alles. En dan blijkt dat we met zijn allen dwalen door een bos vol visies, meningen, gebaande paden, mogelijkheden en uitdagingen. Tineke Porck volgt haar eigen weg en verkent de nuances. Ze raakt daarmee niet alleen op het terrein van het oog, maar ook op de grensgebieden met andere zintuigen. Zoals het gevoel voor ruimte - niet gek voor iemand die vanuit de sculptuur denkt-, of de tastzin, zoals we zien in de vleug van de geschilderde vierkanten, teweeggebracht door de verf in horizontale of juist verticale richting aan te brengen. Maar bovenal lijken muziek - van Bach tot minimal- en dans door te klinken in het ritme en de beweging die in de stilte van deze concrete kunst besloten ligt. Voor mij blijft het werk daardoor uitdagend.

Peggie Breitbarth, oktober 2026